

**EGZAMIN MATURALNY
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

**FORMUŁA OD 2015
(„NOWA MATURA”)**

**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

**ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ
ARKUSZ MWO-R1**

MAJ 2016

Uwaga: Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania.

Zadanie 1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	2. Socjalizacja i kontrola społeczna. Zdający: 3) wyjaśnia na przykładach, w jaki sposób dochodzi do stygmatyzacji społecznej i jakie mogą być jej skutki. (III etap) 2. Życie społeczne. Zdający: 5) wyjaśnia, jak tworzą się podziały w grupie i w społeczeństwie (np. na „swoich” i „obcych”), i podaje możliwe sposoby przeciwstawiania się przejawom nietolerancji.

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A.

Zadanie 2. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 4) omawia na przykładach źródła i mechanizmy konfliktów społecznych oraz sposoby ich rozwiązywania. (III etap) 1. Podstawowe umiejętności życia w grupie. Zdający: 3) przedstawia i stosuje podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie i między grupami.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

mediacja lub dobre usługi

Zadanie 3. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi); rozważa możliwości ich rozwiązania. 22. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia. Zdający: 1) rozważa problemy polityki bezpieczeństwa socjalnego. (III etap) 3. Współczesne społeczeństwo polskie. Zdający: 3) przedstawia wybrany problem społeczny ważny dla młodych mieszkańców swojej miejscowości i rozważa jego możliwe rozwiązania.
--	---

3.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- wydłużenie się życia ludzkiego
- zmniejszenie dzietności

3.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

- wydłużenie urlopu macierzyńskiego.
- Program Rodzina 500+.

Zadanie 4. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. II. Rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów.	1. Życie zbiorowe i jego reguły. Zdający: 1) charakteryzuje wybrane zbiorowości, społeczności, wspólnoty, społeczeństwa, ze względu na obowiązujące w nich reguły i więzi. 4. Struktura społeczna. Zdający: 5) charakteryzuje wybrane problemy życia społecznego w Polsce (w tym sytuację młodych ludzi); rozważa możliwości ich rozwiązania. 5. Zmiana społeczna. Zdający: 3) analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie własnych obserwacji i tekstów kultury. 8. Kultura i pluralizm kulturowy. Zdający: 3) rozpoznaje najważniejsze cechy kultury wskazanej społeczności. (III etap) 3. Współczesne społeczeństwo polskie. Zdający: 1) charakteryzuje – odwołując się do przykładów – wybrane warstwy społeczne, grupy zawodowe i style życia.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Przedstawiono tzw. wyścig szczurów. Zjawisko to polega na ciągłej rywalizacji we współczesnym świecie.

Zadanie 5. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	8. Kultura i pluralizm kulturowy. Zdający: 2) wskazuje specyficzne cechy kultury wysokiej, masowej, narodowej i ludowej.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

kultura masowa

Zadanie 6. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
 2. P
 3. F

Zadanie 7. (0–3)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	6. Naród, ojczyzna i mniejszości narodowe. Zdający: 4) charakteryzuje mniejszości narodowe, etniczne i grupy imigrantów żyjące w Polsce (liczebność, historia, kultura, religia itp.); wymienia prawa, które im przysługują. (III etap) 8. Naród i mniejszości narodowe. Zdający: 3) wymienia mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) żyjące obecnie w Polsce i przedstawia przysługujące im prawa; na podstawie samodzielnie zebranych materiałów charakteryzuje jedną z tych grup (jej historię, kulturę, obecną sytuację).
---	---

7.1.**Schemat punktowania**

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.
 1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli lub poprawne podanie trzech nazw.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Białorusini, narodowa
 B. Żydzi, narodowa
 C. Romowie, etniczna

7.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Rozstrzygnięcie: Mniejszość z opisu A.

Uzasadnienie: Jej przedstawiciele w gminach województwa podlaskiego stanowią co najmniej 20%.

Zadanie 8. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.	13. Opinia publiczna. Zdający: 3) odczytuje i interpretuje tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej. (III etap) 6. Środki masowego przekazu. Zdający: 4) uzasadnia, posługując się przykładami, znaczenie opinii publicznej we współczesnym świecie; odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. F
2. P
3. F

Zadanie 9. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 5) charakteryzuje ideologie totalitarne (nazizm, komunizm), odwołując się do przykładów historycznych. 18. Instytucja państwa. Zdający: 3) opisuje najważniejsze teorie genezy państwa (Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska).
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

marksizm

Zadanie 10. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 5) wyjaśnia, jak są przeprowadzane i jaką rolę odgrywają wybory we współczesnej demokracji. 17. Systemy partyjne. Zdający: 4) opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej w powiązaniu z systemem dwupartyjnym i wielopartyjnym.
--	--

10.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. 3
 B. 2
 C. 4

10.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. 3
 B. 3
 C. 3

Zadanie 11. (0–2)**11.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 2) wymienia podstawowe prawa i wolności człowieka; wyjaśnia, co oznacza, że są one powszechne, przyrodzone i niezbywalne. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, media, politycy i partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym; 4) wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym. (III etap) 10. Państwo i władza demokratyczna. Zdający: 6) wyjaśnia, czym są prawa człowieka i uzasadnia ich znaczenie we współczesnej demokracji.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- C.

11.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu. (III etap) 5. Udział obywateli w życiu publicznym. Zdający: 1) przedstawia główne podmioty życia publicznego (obywatele, zrzeszenia obywatelskie, media, politycy i partie, władza, instytucje publiczne, biznes itp.) i pokazuje, jak współdziałają i konkurują one ze sobą w życiu publicznym; 4) wyjaśnia, podając przykłady, jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym, krajowym, europejskim i światowym.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

obywatelska inicjatywa ustawodawcza

Zadanie 12. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	7. Procesy narodowościowe i społeczne we współczesnym świecie. Zdający: 5) omawia przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Afryki, Azji, Ameryki Południowej i Środkowej. 12. Społeczeństwo obywatelskie. Zdający: 4) opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym; w miarę możliwości uczestniczy w wybranym działaniu.
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie wiersza tabeli lub poprawne podanie dwóch nazw.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Tunezja / Republika Tunezyjska, 2
B. Maroko / Królestwo Marokańskie, 1

Zadanie 13. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	15. Demokracja – zasady i procedury. Zdający: 3) charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego; 4) opisuje polskie tradycje demokratyczne (parlamentaryzm I Rzeczypospolitej, Konstytucja 3 maja, II Rzeczpospolita). 16. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne. Zdający: 5) charakteryzuje ideologie totalitarne (komunizm, nazizm), odwołując się do przykładów historycznych. 23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne zasady ustroju państwa. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne.
--	---

13.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – przyporządkowanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B – A – D – C

13.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

preambuła

Zadanie 14. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów).
--	---

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli lub poprawne podanie trzech nazw.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

A. Rosja / Federacja Rosyjska, 6

B. Niemcy / Republika Federalna Niemiec, 3

C. Szwajcaria / Konfederacja Helwecka / Konfederacja Szwajcarska, 4

Zadanie 15. (0–2)**15.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa.
--	---

Schemat punktowania

1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

15.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej.
---	--

Schemat punktowania

1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

We Francji rada gabinetowa obraduje pod nieobecność prezydenta, a w Polsce – pod przewodnictwem Prezydenta RP.

Zadanie 16. (0–3)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	24. Parlament Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) wymienia kompetencje Sejmu i Senatu w państwie i przedstawia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej. 26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne procedury powoływania i odwoływania rządu, zmiany rządu i zmiany ministrów. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw.
---	---

16.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

funkcja kontrolna

16.2.**Schemat punktowania**

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. politycznej lub parlamentarnej
B. Prezesa Rady Ministrów
C. 231

Zadanie 17. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej. (III etap) 14. Władza wykonawcza. Zdający: 1) wskazuje najważniejsze zadania prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i wyszukuje w środkach masowego przekazu informacje o działaniach urzędującego prezydenta; 2) wyjaśnia, jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera, wyszukuje nazwiska ministrów i zadania wybranych ministerstw.
---	---

Schemat punktowania

- 2 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie wiersza tabeli.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. A., E.
2. C., D.

Zadanie 18. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 3) rozpoznaje urzędy należące do administracji rządowej; określa kompetencje i procedurę powoływania wojewody. 28. Samorząd terytorialny w Polsce. Zdający: 1) omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w samorządach terytorialnych; opisuje instytucję referendum lokalnego; 2) przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego. (III etap) 14. Władza wykonawcza. Zdający: 3) wymienia zadania administracji rządowej i podaje przykłady jej działań. (III etap) 17. Gmina jako wspólnota mieszkańców. Zdający: 3) przedstawia sposób wybierania i działania władz gminy, w tym podejmowania decyzji w sprawie budżetu. (III etap) 18. Samorząd powiatowy i wojewódzki. Zdający: 1) przedstawia sposób wybierania samorządu powiatowego i wojewódzkiego oraz ich przykładowe zadania; 2) porównuje – na wybranych przykładach – zakres działania samorządu wojewódzkiego z zakresem działania wojewody.
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
- 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. rada gminy lub rada miasta / rada miejska
- B. zarząd powiatu
- C. wojewoda

Zadanie 19. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 1) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne: rzeczowe, zobowiązań, rodzinne, spadkowe i handlowe. 33. Prawo karne. Zdający: 1) stosuje w analizie przypadku podstawowe pojęcia i zasady prawa karnego (odpowiedzialność karna, przestępstwo a wykroczenie, zbrodnia i występki, zasada domniemania niewinności). 34. Prawo administracyjne. Zdający: 3) wyjaśnia, jak odwołać się od decyzji i postanowień organów administracyjnych (odwołanie, zażalenie, skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego, skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego). (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne; 4) wyjaśnia różnice między prawem cywilnym, karnym i administracyjnym; wskazuje, w jakim kodeksie można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy.
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Kodeks postępowania administracyjnego
 B. Kodeks karny
 C. Kodeks cywilny

Zadanie 20. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. III. Współdziałanie w sprawach publicznych. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	31. Sądy i Trybunały. Zdający: 3) przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce i wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w niej Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa. 32. Prawo cywilne i rodzinne. Zdający: 3) opisuje podstawowe zasady postępowania cywilnego (rozpoznawczego: procesowego oraz nieprocesowego i egzekucyjnego) oraz sposoby zaskarżania orzeczeń. (III etap) 15. Władza sądownicza. Zdający: 1) przedstawia organy władzy sądowniczej, zasady, wedle których działają sądy (niezawisłość, dwuinstancyjność) i przykłady spraw, którymi się zajmują.
--	--

Schemat punktowania

- 2 p. – podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Sądu Rejonowego
 B. Powód
 C. Apelacja lub Zażalenie

Zadanie 21. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 3) charakteryzuje systemy ochrony praw człowieka w ramach Rady Europy oraz Unii Europejskiej. 4) wyjaśnia, jak działa i jakie sprawy rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (IV etap z.p.) 5. Prawa człowieka. Zdający: 1) przedstawia krótko historię praw człowieka i ich generacje; wymienia najważniejsze dokumenty z tym związane; 3) podaje najważniejsze postanowienia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 3) uzasadnia znaczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

B.

Zadanie 22. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.p.) VI. Znajomość praw człowieka i sposobów ich ochrony.	36. Prawa człowieka. Zdający: 4) rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne. 38. Światowy i europejski system ochrony praw człowieka. Zdający: 5) analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach. (IV etap z.p.) 6. Ochrona praw i wolności. Zdający: 6) znajduje informacje o naruszaniu praw człowieka w wybranej dziedzinie (np. prawa kobiet, prawa dziecka, wolność wyznania, prawo do edukacji, prawa humanitarne) i projektuje działania, które mogą temu zaradzić.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

C.

Zadanie 23. (0–2)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	25. Gospodarka rynkowa. Zdający: 4) wyjaśnia działanie prawa podaży i popytu oraz ceny jako regulatora rynku; analizuje rynek wybranego produktu i wybranej usługi.
--	--

23.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

krzywa popytu

23.2.**Schemat punktowania**

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Gdy cena jest za wysoka (P3), następuje nadwyżka podaży (punkt E.) nad popytem (punkt D.). Wówczas następuje obniżenie ceny do poziomu P1, w którym krzywa podaży i popytu się przecinają a zatem wartość popytu i podaży jest ta sama (punkt A.).

Zadanie 24. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (III etap) VI. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	28. Gospodarka w skali państwa. Zdający: 3) przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT) i oblicza wysokość podatku PIT na podstawie konkretnych danych.
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. 41,7
B. 22,5

Zadanie 25. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 2) opisuje cele i metody działania ONZ oraz kompetencje jej organów (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny, Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, Rada Gospodarcza i Społeczna). (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 1) wyjaśnia, czym zajmuje się ONZ, jej najważniejsze organy (Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa, Sekretarz Generalny) i wybrane organizacje międzynarodowe.
---	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Rada Bezpieczeństwa
B. Chiny / Chińska Republika Ludowa

Zadanie 26. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu; 5) wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy, ocenia ich znaczenie dla danego regionu i świata. 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 2) rozróżnia typy ładu światowych (jedno-, dwu- i wielobiegunowy), odwołując się do historii XX i XXI w.
---	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

Wspólnota Niepodległych Państw

Zadanie 27. (0–3)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji). (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 1) przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony); 5) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania.
--	---

27.1.**Schemat punktowania**

- 1 p. – wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

1. P
2. F
3. P

27.2.**Schemat punktowania**

- 2 p. – poprawne wypełnienie trzech wierszy tabeli.
1 p. – poprawne wypełnienie dwóch wierszy tabeli lub poprawne podanie trzech nazw.
0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

- A. Litwa / Republika Litewska, 2
B. Chorwacja / Republika Chorwacji, 11
C. Serbia / Republika Serbii, 13

Zadanie 28. (0–2)**28.1.**

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 2) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

W ten sposób polityk dokonał rozróżnienia między uznawaną przez Turcję Turecką Republiką Cypru Północnego a Republiką Cypryjską nazwaną w tekście Cyprem Południowym.

28.2.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 6) rozważa dylematy związane z dalszym rozszerzaniem i reformą Unii Europejskiej. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 5) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania.
--	--

Schemat punktowania

- 1 p. – podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Przykładowa odpowiedź

Korzyść o charakterze społeczno-ekonomicznym – Społeczeństwo tureckie jest młode.
 Korzyść o charakterze politycznym – Po przyjęciu Turcji do UE ta ostatnia stałaby się globalną potęgą strategiczną.

Zadanie 29. (0–1)

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	43. Integracja europejska. Zdający: 5) przedstawia procedurę uchwalania budżetu unijnego oraz główne dochody i wydatki budżetowe. 45. Polska w Unii Europejskiej. Zdający: 4) podaje ogólne zasady korzystania z funduszy unijnych przez obywateli, przedsiębiorstwa i inne organizacje w Polsce. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 3) wyjaśnia, jak w Unii Europejskiej realizowane są zasady pomocniczości i solidarności; 4) wyjaśnia, skąd pochodzą środki finansowe w budżecie unijnym i na co są przeznaczane.
--	---

Schemat punktowania

- 1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.
 0 p. – inna odpowiedź lub brak odpowiedzi.

Poprawna odpowiedź

D.

Zadanie 30. (0–12)

Temat 1.

Scharakteryzuj dualizm władzy wykonawczej w europejskich systemach politycznych.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. IV. Znajomość zasad i procedur demokracji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	19. Modele ustrojowe państw demokratycznych. Zdający: 1) podaje cechy charakterystyczne różnych modeli ustrojowych państw demokratycznych; wyjaśnia, jaki model funkcjonuje w Polsce; 2) charakteryzuje krótko ustroje polityczne Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji, Stanów Zjednoczonych, Szwajcarii, Włoch i Rosji, na podstawie samodzielnie zebranych informacji; 3) przedstawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; wskazuje, kto im podlega. 21. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 1) wyjaśnia, jaką rolę we współczesnych państwach może pełnić głowa państwa; podaje przykłady urzędujących głów państw (monarchów i prezydentów); 2) charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa. 25. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) określa główne kompetencje prezydenta w relacjach z parlamentem, rządem, władzą sądowniczą, a także sposób sprawowania władzy w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej. 26. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne procedury powoływania i odwoływania rządu, zmiany rządu i zmiany ministrów. (III etap) 14. Władza wykonawcza. Zdający: 1) wskazuje najważniejsze zadania prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i wyszukuje w źródłach masowego przekazu informacje o działaniach urzędującego prezydenta; 2) wyjaśnia, jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera, wyszukuje nazwiska ministrów i zadania wybranych ministerstw.
--	---

Schemat punktowania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P. Zdający w pełni: 1) scharakteryzował dualizm władzy wykonawczej w systemie parlamentarno-gabinetowym: – wybór prezydenta na ogół w wyborach pośrednich przez parlament lub instytucje w składzie z parlamentarzystami / ewentualnie kwestia monarchii dziedzicznej, – powołanie rządu przez głowę państwa, ale rząd musi uzyskać poparcie większości parlamentarnej, – rząd ponosi solidarną i na ogół indywidualną odpowiedzialność polityczną przed parlamentem lub jego izbą pierwszą, – prezydent nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej, ponosi	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów
--	--

konstytucyjną, – znacząca pozycja rządu w stosunku do pozycji prezydenta, którego uprawnienia są głównie ceremonialno-reprezentacyjne; 2) scharakteryzował dualizm władzy wykonawczej w modelu kanclerskim (RFN): – wybór prezydenta przez instytucję w składzie z parlamentarzystami (Zgromadzenie Federalne), – powołanie rządu przez głowę państwa, ale rząd musi uzyskać poparcie większości parlamentarnej, – rząd ponosi tylko solidarną odpowiedzialność polityczną przed Parlamentem Związkowym (konstruktywne wotum nieufności wobec kanclerza skutkujące dymisją członków rządu), – prezydent nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej, ponosi konstytucyjną, – znacząca pozycja rządu w stosunku do pozycji prezydenta, którego uprawnienia są głównie ceremonialno-reprezentacyjne, prezydent nie posiada prawa weta ustawodawczego, silna pozycja kanclerza w systemie; 3) scharakteryzował dualizm władzy wykonawczej w systemie semiprezydenckim: – prezydent wybierany w wyborach powszechnych, – rząd (premier i ministrowie) mianowani przez prezydenta, ale rząd musi mieć poparcie większości parlamentarnej, – rząd odpowiedzialny przed parlamentem i prezydentem, – prezydent nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej, ponosi konstytucyjną, – prezydent przewodniczy posiedzeniom rządu posiada szereg osobistych uprawnień, także w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w okresie koabitacji jego uprawnienia są w praktyce mniejsze niż wtedy, gdy rząd pochodzi z tej samej opcji politycznej; 4) scharakteryzował dualizm władzy wykonawczej w systemie superprezydenckim (Rosja): – prezydent wybierany w wyborach powszechnych, – prezydent powołuje premiera, wymóg wotum zaufania jest iluzoryczny, – rząd (premier i ministrowie) odpowiedzialny przed prezydentem, odpowiedzialność parlamentarna rządu jest iluzoryczna – w takiej sytuacji prezydent może rozwiązać izbę pierwszą parlamentu, – prezydent nie ponosi odpowiedzialności parlamentarnej, ponosi konstytucyjną, – dominująca pozycja prezydenta w systemie władzy, związek premiera i rządu z prezydentem. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów danego problemu do jego opisu w szerszym kontekście interpretacyjnym, wykazał się znajomością licznych pojęć związanych z danym zagadnieniem, np.: nazwy systemów,	niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
--	--

desygnacja, egzekutywa, odpowiedzialność parlamentarna, wotum nieufności, wotum zaufania, dualizm egzekutywy.	
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy

	stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 p. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 2.

Scharakteryzuj źródła prawa i ich hierarchię w Rzeczypospolitej Polskiej.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. V. Znajomość podstaw ustroju Rzeczypospolitej Polskiej.	20. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym. Zdający: 5) przedstawia procedurę tworzenia prawa przez parlament. 23. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) przedstawia konstytucyjne zasady ustroju państwa; 3) wyjaśnia relację między prawem międzynarodowym (w tym unijnym) a prawem krajowym; 5) przedstawia procedurę zmiany Konstytucji. 30. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej. Zdający: 1) opisuje źródła prawa w Polsce oraz hierarchię aktów prawnych. (IV etap z.p.) 2. Prawo i sądy. Zdający: 3) wymienia źródła prawa; znajduje wskazany akt prawny i interpretuje proste przepisy prawne. (III etap) 11. Rzeczpospolita Polska jako demokracja konstytucyjna. Zdający: 1) wyjaśnia, co to znaczy, że konstytucja jest najwyższym aktem prawnym w Rzeczypospolitej Polskiej. (III etap) 13. Władza ustawodawcza w Polsce. Zdający: 1) przedstawia zadania i zasady funkcjonowania polskiego parlamentu, w tym sposób tworzenia ustaw. (III etap) 14. Władza wykonawcza. Zdający: 2) wyjaśnia, jak powoływany jest i czym zajmuje się rząd polski; podaje nazwisko premiera, wyszukuje nazwiska ministrów i zadania wybranych ministerstw.
---	--

Schemat punktowania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P. Zdający w pełni: 1) scharakteryzował Konstytucję RP: – jej szczególne znaczenie dla ustroju państwa, – jej miejsce w hierarchii aktów prawnych, – jej treść, m.in. prawa człowieka i obywatela, uprawnienia organów państwa, zasady ustrojowe państwa, – szczególny tryb zmiany; 2) scharakteryzował ustawę: – przedstawia podmioty uczestniczące w procesie legislacyjnym: prawo inicjatywy, rola Sejmu RP, rola Senatu RP, rola Prezydenta RP, – miejsce ustawy w systemie prawa; 3) scharakteryzował ratyfikowaną umowę międzynarodową i rozporządzenie: – wskazuje, w jakich okolicznościach odbywa się ratyfikacja umów międzynarodowych (za zgodą Sejmu RP, za zgodą wyrażoną w referendum, zwykła), – miejsce ratyfikowanej umowy międzynarodowej (ponad ustawą) i rozporządzenia (poniżej ustaw) w systemie prawa, – wyjaśnił, kto ma prawo wydawać rozporządzenia, – rozróżnia rozporządzenia z mocą ustawy od pozostałych, – wskazuje na delegację ustawową; 4) scharakteryzował akty prawa miejscowego: – uchwały organów stanowiących samorządu terytorialnego, – zarządzenia organów wykonawczych samorządu terytorialnego, – zarządzenia i rozporządzenia porządkowe wojewody. 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów zagadnienia do opisu polskiego systemu prawnego; prawidłowo użył pojęć związanych z tematem, poruszył kwestię zgodności aktów normatywnych z Konstytucją RP, w tym rolę Trybunału Konstytucyjnego oraz – w przypadku aktów prawa miejscowego – sądownictwa administracyjnego oraz premiera i Sejmu RP.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
--	--

Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem; ustosunkował się do oceny autora.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem.

	JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 p. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.

Temat 3.

Stosunki międzynarodowe w Europie w XXI wieku – stabilność czy zmiana? Rozważ powyższy problem, odwołując się do materiałów źródłowych.

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji. (IV etap z.r.) VI. Dostrzeganie współzależności we współczesnym świecie.	39. Polska polityka zagraniczna. Zdający: 2) charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki zagranicznej po 1989 r. i sposoby jej prowadzenia (na wybranych przykładach); 5) charakteryzuje relacje Polski z wybranymi państwami, na podstawie samodzielnie zebranych informacji. 40. Stosunki międzynarodowe w wymiarze globalnym. Zdający: 1) przedstawia podmioty oraz zasady prawa międzynarodowego (zasadę suwerenności, wzajemności, <i>pacta sunt servanda</i>); 2) charakteryzuje na przykładach najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; 5) wskazuje i wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie. 42. Systemy bezpieczeństwa i współpracy. Zdający: 1) charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie i na świecie po upadku komunizmu; 4) wyjaśnia, jak powstało NATO, jakie są jego cele i organy; wymienia najważniejsze operacje wojskowe Sojuszu; 5) wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy, ocenia ich znaczenie dla danego regionu i świata; 6) ocenia wpływ członkostwa w NATO na pozycję międzynarodową i poziom bezpieczeństwa Polski. 43. Integracja europejska. Zdający: 1) omawia genezę i przebieg integracji europejskiej (cele, główne dokumenty i instytucje, politycy, fazy integracji); 4) wyjaśnia, jak tworzone jest prawo unijne, oraz wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej;
---	--

	7) przedstawia cele, genezę i zasady działania Rady Europy; ocenia jej rolę we współczesnej Europie; 8) opisuje genezę, cele i sposób działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. 44. Europa wśród światowych mocarstw. Zdający: 1) wskazuje możliwości odgrywania przez Unię Europejską roli światowego mocarstwa; 2) rozróżnia typy ładu światowych (jedno-, dwu- i wielobiegunowy), odwołując się do historii XX i XXI w.; 4) przedstawia na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla ładu światowego. 45. Polska w Unii Europejskiej. Zdający: 1) wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób, kapitału, towarów i usług w Unii Europejskiej oraz jakie są zasady przekraczania granic przez polskich obywateli (w strefie Schengen i poza nią); 3) ocenia skutki członkostwa Polski w Unii Europejskiej i perspektywy jej rozwoju w Unii Europejskiej, odwołując się do danych statystycznych, badań opinii publicznej oraz informacji o wykorzystaniu środków unijnych w Polsce, regionie i gminie. (III etap) 19. Relacje Polski z innymi państwami. Zdający: 1) przedstawia najważniejsze kierunki polskiej polityki zagranicznej (stosunki z państwami Unii Europejskiej i Stanami Zjednoczonymi, relacje z sąsiadami); 2) charakteryzuje politykę obronną Polski; członkostwo w NATO, udział w międzynarodowych misjach pokojowych i operacjach militarnych; 3) przedstawia relacje Polski z wybranym państwem na podstawie samodzielnie zebranych informacji. (III etap) 20. Integracja europejska. Zdający: 1) przedstawia cele i etapy integracji europejskiej (traktaty rzymskie, traktaty z Maastricht, Nicei, Lizbony); 5) wskazuje na mapie członków Unii Europejskiej i uzasadnia swoją opinię na temat jej dalszej integracji i rozszerzania. (III etap) 21. Polska w Unii Europejskiej. Zdający: 3) formułuje i uzasadnia własne zdanie na temat korzyści, jakie niesie ze sobą członkostwo w Unii Europejskiej, odwołując się do przykładów z własnego otoczenia i całego kraju. (III etap) 22. Współpraca i konflikty międzynarodowe. Zdający: 2) wskazuje na mapie miejsca najpoważniejszych konfliktów międzynarodowych; omawia przebieg i próby rozwiązania jednego z nich.
--	--

Schemat punktowania

Poziom III – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 12 P. Zdający w pełni: 1) zajął stanowisko, rozważył argumenty i kontrargumenty w różnych aspektach, wykorzystując materiały źródłowe;	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.
--	---

2) scharakteryzował stosunki międzynarodowe w ramach UE, przedstawiając czynniki stabilizujące/ destabilizujące: (poszerzanie UE, traktat z Lizbony, strefa euro, strefa Schengen, stosunki z Turcją, kryzys gospodarczy, kwestia migrantów i uchodźców); 3) scharakteryzował kwestię konfliktów i integralności terytorialnej (kwestia Kosowa, sprawa Krymu, działania secesjonistyczne w Szkocji i Katalonii, sytuacja w Naddniestrzu, wojna hybrydowa w Donbasie); 4) scharakteryzował kwestię stosunków międzynarodowych w Europie przez pryzmat działania NATO, RE, OBWE i innych regionalnych organizacji oraz bilateralne stosunki między różnymi państwami; 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie różnych aspektów zagadnienia do opisu stosunków międzynarodowych w Europie XXI wieku, prawidłowo użył pojęć związanych z tematem, np.: mocarstwa zachodnie, umowy międzynarodowe, kryzys gospodarczy i polityczny, wojna hybrydowa.	SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów niezwiązanych z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.
Poziom II – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 8 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – w pełni scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia i częściowo scharakteryzował dwa istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów analizowanego tematu; wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił jeden lub dwa błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.
Poziom I – WARTOŚĆ MERYTORYCZNA 4 P. Zdający: – w pełni scharakteryzował jeden istotny aspekt oraz częściowo scharakteryzował jeden istotny aspekt zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III) <u>lub</u> – częściowo scharakteryzował trzy istotne aspekty zagadnienia (spośród zagadnień 1–4 wskazanych dla poziomu III). 5) Zdający wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z tematem.	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił trzy lub cztery błędy merytoryczne. SELEKCJA INFORMACJI Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich

	hierarchizację (napisał pracę, której znaczną część stanowią fragmenty niezwiązane z tematem). JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.
	POPRAWNOŚĆ MERYTORYCZNA Zdający popełnił co najmniej pięć błędów merytorycznych. SELEKCJA INFORMACJI Ponad połowę pracy stanowią fragmenty niezwiązane z tematem. JĘZYK, STYL I KOMPOZYCJA Wywód jest niekomunikatywny.
0 P. Zdający nie zrozumiał tematu – nie wypełnił wymagań dla poziomu I. 5) Zdający nie wykazał się znajomością pojęć związanych z tematem.	Przy pracy o wartości merytorycznej 0 p., nie przyznaje się punktów za pozostałe elementy.

Egzaminator, klasyfikując wartość merytoryczną pracy na jeden z trzech poziomów (I–III), może ocenić ją wyłącznie na 12, 8 lub 4 punkty. Ostateczna liczba punktów uzyskanych przez zdającego jest zależna także od poziomu realizacji trzech pozostałych kryteriów, tj. poprawności merytorycznej, selekcji informacji oraz języka, stylu i kompozycji pracy. Za zrealizowanie danego kryterium na poziomie wyższym / niższym od poziomu wartości merytorycznej pracy, zdający uzyskuje jeden punkt więcej / mniej. Egzaminator może także ocenić pracę na 0 punktów.